

Hannele Kekkonen 31.8.01/ML

TUTKIMUSRAPORTTI PELASTUSKAIVAUKSESTA
TORNIOSSA VANHALLA RUKOUSHUONEEN TONTILLA
(II/3/7) KEVÄÄLLÄ 1999

*

Timo Ylimaunu

Tornionlaakson maakuntamuseo
2001

SISÄLLYS

ARKISTOTIEDOT

PERUSKARTTAOTE

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

1

RUKOUSHUONEEN TONTIN HISTORIAA

2

KAIVAUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSALUEET

3

PÄÄKAIVUSALUE, OJA

4

KAIVUSALUE 2

10

ALUSTAVIA TULKINTOJA RUKOUSHUONEEN TONTIN KAIVAUKSISTA

12

KAIVUSKARTAT

KUVALIITE

ARKISTOTIEDOT

Kaupunki: Tornio, Rukoushuoneen tontti (II/3/7)

Tutkimusten laatu: Pelastuskaivaukset

Ajoitus: 1600- ja 1700-luvut

Peruskartta: 2541 03 TORNIO
x=7305 81
y=2506 71
z= 6

Maanomistaja: YIT-yhtymä

Tutkimuslaitos: Tornionlaakson maakuntamuseo

Kaivausjohtaja: Timo Ylimaunu

Kenttätyöaika: 3.5. - 26.5.1999

Tutkimusalueen laajuus: 32 m²

Tutkimusten kustantaja: YIT-yhtymä, 100 000 mk

Löydöt: Luetteloimatta

MV-kuvat: Tornionlaakson maakuntamuseon kokoelmat

Diakuvat: Tornionlaakson maakuntamuseon kokoelmat

Kirjeenvaihto: Kaivauslupa 007/302/1999

Kirjallisuus: T. Ylimaunu, Palokerroksia, hirsisalvoksia ja kolikoita -kaupunkiarkeologisia tutkimuksia Lapin vanhimmassa kaupungissa. Tornionlaakson vuosikirja 1999. Toim.Henri Nordberg. Tornio 1999.

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 13

Liitteet: Kaivauskartat ja kuvaliite

Kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Tornionlaakson maakuntamuseo. Kopiot Museo-
viraston Rakennushistorian osastolla ja Oulun
yliopiston Arkeologian laboratoriossa.

TIIVISTELMÄ

Rukoushuoneen tontti sijaitsee Tornion kaupungin ydinkeskustassa. Tontille tehtiin kaksi tutkimusaluetta. Tontin länsireunassa sijaitti pääkaivausalue ja itäreunassa pieni tutkimusalue.

Pääkaivausalueelta löydettiin kahden isonvihan jälkeen rakennetun talon kiviperustukset. Vanhemmasta oli säilynyt hieman palanutta lattiaa. Näiden jäänteiden alapuolelta löytyi mahdollisesti kahden eri rakennusvaiheen jäännökset. Nuoremasta oli säilynyt vain hieman maatonutta puulattiaa. Vanhemmasta oli säilynyt koko jyrkkänokkasalvoskehikko ja seinähirsiä. Rakennuksen lattiana olivat laudat ja niiden alla tuohieristys. Molemmat rakennukset ajoittunevat 1600-luvulle.

Sivukaivausalueelta saatiin esille haljispuolikaslattiaa ja perushirsi. Rakennus lienee toiminut karjasuojana tai varastona. Ajoitus on epäselvä.

Kaivauksen löytöihin kuului rahoja, punasavikeramiikkaa, kivitavaraa, rautatavaraa, liitupiippuja ym.

JOHDANTO

Vanhan rukoushuoneen tontin kaupunkiarkeologiset kaivaukset tulivat ajankohtaisiksi talvella 1998-1999, kun Museoviraston rakennushistorian osastolle ja Tornionlaakson maakuntamuseolle ilmoitettiin, että YIT-yhtymäe aloittaa tontilla kerrostalon rakentamisen vuoden 1999 alkukesällä. Rakennusyhtiön, Museoviraston ja maakuntamuseon kesken sovittiin, että ennen rakennustöiden aloittamista tontilla tehdään pelastuskaivaukset. Kaivausten kustannukseksi sovittiin 100 000 markkaa. Rakennushistorian osasto valtuutti Tornionlaakson maakuntamuseon suorittamaan kaivaukset. Tontin pelastuskaivaukset kestivät vapun jälkeiset kolme ja puoliviikkoa, toukokuun 3. päivästä aina 26. päivään asti.

Pelastuskaivausten tarve uuden ajan alun kaupungeissa on tullut ajankohtaiseksi 1990-luvun jälkimmäisen puoliskon aikana, jolloin Museoviraston rakennushistorian osasto on alkanut kiinnittää huomiota Vaasa- ja suurvalta-ajalla perustettujen kaupunkien kulttuurikerrostumiin. Nykyisen vallitsevan tulkinnan mukaan 1700-luvun alkua vanhemmat kaupunkikerrostumat ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä (esim. Haggrén, Lavento & Niukkanen, Muinaistutkija 1999).

Torniossa oli tehty pari kaupunkiarkeologista tutkimusta ennen vuotta 1999. Ensimmäiset kaupunkiarkeologiset kaivaukset Torniossa teki Pentti Koivunen vuonna 1966, jolloin hän tutki vanhan raatihuoneen paikkaa nykyisen vanhainkodin luona (P. Koivunen, Vanhan Raatihuoneen kaivaukset, Tornionlaakson vuosikirja 1968). Koivusen kaivausten jälkeen vasta kolmekymmentä vuotta myöhemmin, vuonna 1996, kaivettiin seuraavan kerran Tornion keskustassa. Tornionlaakson maakuntamuseo tutki pelastuskaivauksin noin 10 m² alan Aspion tontilla (T. Ylimaunu, Palokerroksia ja hirsisalvoksia, Tornionlaakson vuosikirja 2000).

Rukoushuoneen tontti kuulune Tornion vanhimpaan rakennettuun osaan (katso kuvaliite, kuva 1). Tutkimuskohde sijaitsi 1600-luvulla kaupungin eteläosassa ja alue on ollut rakennettuna ehkä 1600-luvun ensimmäiseltä puoliskolta lähtien. Kenttätutkimukset olivat tämän takia perustellut. Kaivausten ensisijaisena päämääränä oli selvittää oliko tontin maakerroksissa säilyneitä rakennuksen jäänteitä 1600- tai 1700-luvulta, minkälaisia ne mahdollisesti olivat ja kuinka ne olivat säilyneet. Toiseksi pyrittiin saamaan tietoa kaupungin eteläosan kulttuurikerrosten paksuudesta.

Kaivausten johtajana toimi Timo Ylimaunu ja muissa tehtävissä oli viisi Oulun yliopiston (OY) arkeologian opiskelijaa ja yksi Jyväskylän yliopiston (JY) taidekasvatuksen jatko-opiskelija.

Piirtäjänä oli päätoimisesti Eija Ojanlatva (OY), paitsi 17. - 21.5. välisen ajan Katri Arminen (OY). Kaivajina toimivat Kaisa Hiltunen (JY), Suvi Järvensivu (OY) ja Saaraliina Sala (OY). Jälkityöt suoritettiin pääasiassa Oulun yliopiston Arkeologian laboratoriossa.

Kaivauslöytöjen konservointi suoritettiin Oulun yliopiston Arkeologian laboratoriossa konservaattori Jari Heinosen johdolla. Konservointiin osallistuivat T. Ylimaunu sekä yleisen arkeologian opiskelijat, jotka suorittivat opintoihinsa kuuluvaa jälkityökurssia.

RUKOUSHUONEEN TONTIN HISTORIAA

Rukoushuoneen tontti (II/3/7) sijaitsee Tornion ydinkeskustassa, maakuntamuseon viereisessä korttelissa, rajautuen Jääkäri-, Tori- ja Keskikatuja väliselle alueelle (katso peruskarttaote ja yleiskartta, kartta 1). Maakuntamuseota ympäröivä alue kuuluu vanhan, 1600-luvun kaupungin eteläosaan. On kuitenkin hieman epäselvää, mihin kortteliin tontti kuului 1600-luvulla, koska ensimmäisten kaupunkikarttojen mittakaavan sijoittaminen nykyiseen kaupunkikaavaan on hankalaa. Luultavasti kyseeseen tulevat kaksi eteläisintä korttelia, jotka on mitattu 1640-luvun kartoihin (kuva 1).

Kaupungissa oli 1600-luvun ensimmäisellä puoliskolla kaksi pitkää pohjois-eteläsuuntaista katua, Rantakatu ja Takakatu. Rantakatu oli kaupungin varsinainen pääkatu ja sen varrella pyrkivät asumaan kaikki kaupungin vähänkin oman arvonsa tuntevat henkilöt. Asuinrakennukset sijaitsivat Rantakadun itäreunassa ja länsireunassa olivat kauppiaiden aitat kadun ja satamalaiturien välissä. Vähempi väki asui Takakadun varressa (esim. Mäntylä, Tornion kaupungin historia, 1971).

Tornio laajentui 1600-luvun loppupuolella etelään ja itään ja kaupungissa oli vuoden 1697 Hans Krusen kaupunkikartan perusteella kolme pitkää, pohjois-eteläsuuntaista katua. Raatihuoneen eteläpuolella sijaitsi useita pitkiä, neljän tai viiden tontin mittaisia kortteleita. Ison vihan tuhon jälkeisen jälleenrakentamisen yhteydessä kaupunkirakennetta systematisoitiin ja aikaisemmat pitkät korttelit halkaistiin palokujilla.

Vuonna 1750 valmistunut asemakaavamittaus on tarkempi kuin aikaisemmalla vuosisadalla valmistuneet ja sen sijoittaminen nykyiseen asemakaavaan on helpompaa. Kaupungin eteläisimmät korttelit ulottuivat tuolloin jo nykyisen Hallituskadun eteläpuolelle. Tutkimusalue sijoittui tuolloin kaupungin keskiosaan raatihuoneelta katsottuna kuudennen korttelin etelälaitaan. Vuonna 1782

valmistuneen A. Fr. Merckellin kaupunkikartan perusteella tontin omisti kauppias Karl Friedric Enberg.

Rukoushuoneen tontti on tuhoutunut mahdollisesti neljä kertaa tulipaloissa. Kaksi ensimmäistä paloa tapahtuivat vuosina 1672 ja 1679, jolloin ainakin jälkimmäisellä kerralla koko kaupunki tuhoutui. Tämän jälkeen Tornio poltettiin ison vihan aikana, 1710-luvulla, venäläisten toimesta. Ison vihan tuhosta säästyi lähinnä vain kirkko, joka sijaitsi tuolloin varsinaisen kaupungin ydinalueen ulkopuolella. Viimeisen kerran tontti paloi vuonna 1762, jolloin kaupungin koko eteläosa tuhoutui voimakkaassa palossa (Mäntylä, Tornion kaupungin historia, 1971).

Vanha rukoushuone purettiin huhtikuun aikana ennen kaivaustöiden alkua. Rakennus sijaitsi Keskikadun varrella tontin koilliskulmassa poikittain katuun nähden. Rakennus oli toiminut myös koulurakennuksena ja viimeiseksi 1980-luvulla squash-hallina.

KAIVAUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSALUEET

Tontin korkeimmat kohdat sijaitsivat Keskikadun varressa, mistä maaperä laski loivasti kohti Jääkärintakua. Tutkittavan tontin korkeus vaihteli 5,41-6,31 metrin välillä mpy. Pääkaivausalue sijoitettiin Jääkärintakadun puoleiseen osaan tonttia, minne rajattiin 16 metriä pitkä ja metrin leveä koeoja. Koeojan avulla pyrittiin paikallistamaan mahdolliset säilyneet Rantakadun varren rakennusten jäänteet. (Katso yleiskartta, kartta 1)

Toinen koekaivausalue, neljän neliömetrin laajuinen alue, paalutettiin Keskikadun puoleiseen osaan tonttia. Tämän kaivausalueelta pyrittiin paikallistamaan mahdollisia talousrakennusten jäänteitä.

Tontilta poistettiin kaivinkoneella noin 0,3 metrin paksuinen kerros sekoittunutta pintamaata ennen kaivausten alkua huhtikuun lopussa. Tällöin havaittiin, että maaperä oli kokonaan roudassa. Tutkimusalueella ei ehditty tehdä koekaivauksia tai -kairauksia, minkä takia arvio sekoittuneen kerroksen paksuudesta perustui vuonna 1996 Aspion tontilla saatuun kokemukseen sekoittuneen maakerroksen paksuudesta. Jäätynneen maaperän takia rakennuttaja hankki paikalle kaksi neljä metriä pitkää ja metrin leveää roudansulatusmattoa. Matoilla sulatettiin ja pidettiin sulana kaivausalueet toukokuun ensimmäisten viikkojen aikana, koska tuolloin maaperä oli vielä jäässä ja öisin oli kovia yöpakkasia.

Kaivaukset aloitettiin pääkaivausalueella normaalilla tasokaivausmenetelmällä, jolloin kaivauskerrokset olivat noin 10 sentin paksuisia. Kaivamisen yhteydessä havaittiin, että sekoittunut maakerros oli vielä 0,5-0,6 metriä paksu koneellisen kaivuunkin jälkeen. Tämän takia ojan luoteis- ja lounaispäistä sekoittunut maakerros poistettiin lapiolla. Sekoittuneen maakerroksen poiston jälkeen pyrimme kaivamaan luonnollisissa kerroksissa.

Keskikadun puolella sijainneella toisella kaivausalueella, joka oli neljän neliömetrin laajuinen, aloitimme myös normaalilla tasokaivausmenetelmällä. Sekoittunut maakerros ei ollut tällä alueella niin paksu kuin koeojassa.

Kaivettu maa seulottiin kahdella pöytäseulalla. Seulaverkon silmän koko oli neljä millimetriä. Korkeuskiintopisteenä käytettiin viereisen tontin Kebab-ravintolan seinään upotettua korkeuskiintopistettä, n:o 84, z=6,473 (N 60). (Kebab-ravintolan rakennus purettiin vuonna 2000 ja kyseisellä Goveniuksen tontilla teki Vesa-Pekka Herva pelastuskaivaukset kesällä 2000.)

PÄÄKAIVAUSALUE, OJA

Jääkärikadun reunassa sijaitsevan koeojan kaivaminen suoritettiin aluksi normaalina tasokaivauksena. Ensimmäiset viisi kaivauskerrosta olivat sekoittuneita ja niistä löytyi: lasia, keramiikkaa, fajanssia, liitupiipun katkelmia, kaljapullon korkkeja, vuorivillaa, muovia, muutamia yhden pennin kolikoita 1960-luvulta, luuta, puuta ja tiilimurskaa. Ojasta saatiin myös 1/6 äyri vuodelta 1677, kyseessä oli Kaarle XI hopeakantaan sidottu kolikko. Raha löytyi sekoittuneesta kerroksesta.

Ojan länsipäästä, ruuduista 100/5001-5002, paljastui viidennessä kaivauskerroksessa hiilen- ja laastinsekainen punaruskea, palanut likamaakerros, joka rajautui ojan pohjoisreunaan muodostaen kulman ojan eteläreunassa ruudussa 100/5001. Yksi, halkaisijaltaan 0,3 metrinen; kivi oli ojan keskikohdalla ruutujen 100/5002-5003 rajalla. Kaksi samankokoista kiveä sijaitsi myös ojan keskellä ruutujen 100/5003-5004 rajalla. Kuusi edellä mainitun suuruista kiveä oli linjassa edellisten kivien kanssa ruuduissa 100/5005-5006. Vielä yksi saman kokoinen ja samassa linjassa oleva kivi sijaitsi ruutujen 100/5008-5009 välissä.

Ruudun 100/5003 pohjoisreunan palokerroksessa oli profiilia vasten yksi ojan suuntainen lauta. Palokerros rajautui ruutuihin 100/5001,3-5003,9. Näissä ruuduissa ojan eteläreunassa oli tiilen-

ja laastinsekaista hiesua, mistä ojan pohjoisreunan palokerros erottui selvästi. Palokerroksesta löytyi liitupiipun katkelmia ja yhden äyrin kuparikolikko, joka oli lyöty 1730-luvulla. Ruudissa 100/5004 oli lähinnä tummaa hiilensekaista likamaata, kun taas ojan itäpäässä oli vielä sekoittunutta vaaleampaa likamaata.

Kuudennessa kerroksessa paljastui ruuduista 100/5004-5005 palokerros, joka yhtyi jo aikaisemmin ruuduista 100/5001-5003 esille tulleeseen palokerrokseen (katso tasokartta taso 6, kartta 2). Palokerroksessa oli tiilimurskaa, laastia ja punamultalaikkuja ruuduissa 100/5001-5005. Ruutujen 100/5003-5006 ja 100/5009 keskikohdilla sijainneet kivet kaivettiin esille ja ne muodostivat selvän yhtenäisen kivilinjan. Kivien todellinen halkaisija oli 0,4-0,5 metriä ja kivien yläpintojen korkeus vaihteli välillä $z=5,22-5,48$ metriä.

Ruudissa 100/5007-5009 sekoittunut likamaakerros jatkui alemmalle tasolle kuin ojan länsipäässä. Näistä ruuduista tuli esille ojan suuntaisia pahoin maatuneita lautoja. Lautakerroksen korkeus oli $z=5,18-5,21$ metriä eli se oli 0,2-0,4 metriä syvemmällä kuin ojan keskellä linjassa olleiden kivien yläpinnat. Sekoittunut likamaa ulottui syvemmälle ruuduissa 100/5006-5009 nuorempien kaivantojen takia, jotka voitiin havaita ojan profiilissa. Ruuduissa 100/5001-5005 näkynyt palokerros jatkui ruuduissa 100/5010-5011 ja ruudussa 100/5011 palokerros muodosti samanlaisen kulman kuin ruudussa 100/5001. Palokerroksen pituus oli kymmenen metriä. Palokerroksesta tuli löytöinä liitupiippuja, keramiikkaa, piitä, nautoja ja ruudusta 100/5009 sijainneen kiven itäpuolelta yksi yhden äyrin kuparikolikko vuodelta 1733.

Kuudennen kaivauskerroksen jälkeen ojaa levennettiin koneellisesti pohjoiseen Keskikadulle päin noin metrin verran, jolloin laajennusalueen pohjoisreunasta tuli esille halkaisijaltaan 0,4-0,8 metrisistä lohkeista koostunut kivijalka (katso tasokartta taso 6, kartta 2). Peruskiveys oli x-akselin suuntainen ja se oli kymmenen metrin pituista kaivausaluetta pitempi. Kairaamalla ja lapiolla kaivamalla yritettiin selvittää kiveyksen pituus, mutta ainoastaan voidaan esittää arvio, että kiveys oli ehkä 12 metriä pitkä. Kivien yläpintojen korkeudet vaihtelivat välillä 5,41-5,66 metriä mpy.

Ruuduissa 101/5001-5008 oli tiilimurskan- ja hiilensekainen palokerros. Ruudussa 101/5003 oli jäänteitä hiiltyneestä ojan suuntaisesta laudoituksesta, joka jatkui laajennetun kaivausalueen pohjoisreunan kiveyksen alle. Laudoituksen korkeus oli 5,30 metriä mpy. Laajennusalueelta löytyi yksi meripihkahelmi, lyijysinetti, jossa oli vuosiluku "ANNO 1764", yksi kupari- tai pronssipoletti, jonka toisella puolella oli keskellä teksti PANTHENON ja toisella puolella rakennusta esittävä

kohokuva sekä vuosiluku 1799, yksi 1/6 äyrin kuparikolikko vuodelta 1676, lasia, nauvoja sekä liitupiipunkappaleita.

Kaivausalueelle tehtiin konekaivuun jälkeen poikittain kahden metrin pituinen ja yhden metrin levyinen laajennus, jonka koordinaatit olivat 102-103/5004. Ruutu rajautui linjalla $x=102$ konekaivuun yhteydessä esille tulleeseen peruskiveykseen. Aluetta peitti hiekkakerros, josta tuli löytöinä lasia, nauvoja ja liitupiippujen katkelmia.

Seitsemännessä kerroksessa kaivettiin koko ojan alueelta palokerrokset pois (katso tasokartta taso 7, kartta 3). Palokerroksen alla oli ruuduissa 100-101/5001-5007, 5009-5011 jonkin verran tummaa likamaata, jonka alta paljastui pääasiassa ojan itäpäästä ruuduista 100-101/5004-5007 ja 101/5010-5011 puhdas hiesukerros. Ruutujen 100/5003-5006 keskeltä saatiin tästä kerroksesta esille yhtenäinen kivijono, jonka suurimman kiven halkaisija oli miltei 0,75 metriä.

Lohkareista koostuvan kivijalan pohjoispuolella ruuduissa 102-103/5004 oli hiekkakerroksen alla ohut noin viiden sentin paksuinen tumma likamaakerros, jossa oli linjalla $y=5004,6$ y-akselin suuntaisen hiiltyneen puun jäännökset. Jäännöksen korkeus oli $z=5,30-5,36$ metriä. Kaivauskerroksesta saatiin löytöinä liitupiipun kappaleita, sulanutta lasia, nauvoja ja yksi tina- tai lyijykoristehela. Likamaan alalta paljastui puhdas hiekkakerros. Alue tarkastettiin kairalla ja muutamin lapion pistoin, mutta alueelta ei havaittu enää likamaakerroksia ja kaivaminen lopetettiin tällä kohtaa.

Seitsemännen tason jälkeen koko tutkimusalue kairattiin, jotta kaivaminen voitiin keskittää mahdollisille palokerrosalueille. Ruuduista 100/5004-50011 ei enää löytynyt likamaata, joten alue jätettiin kaivettuun tasoon. Sen sijaan ruuduista 101/5001-5004 tavattiin palokerros, jonka paksuus oli suurempi kuin kairanterän pituus siis yli 35 senttiä.

Kaivamista jatkettiin ruuduissa 100/5001-5002 ja 101/5001-5003. Ruuduista 100/5001-5002 paljastui hyvin ohueksi maatunut puukerros, joka oli aikaisemman palokerroksen alapuolella sijainneen ohuen, parin sentin paksuisen puhtaan hiesukerroksen alapuolella (tasokartta taso 8, kartta 4). Lahonnut lautakerros lepäsi puhtaan hiesun päällä. Ruuduista 101/5001-5003 paljastui hiesukerroksen alapuolelta hiilen värjäämä ja osittain punaiseksi palanut likamaakerros. Palokerroksen ja puhtaan hiesun välinen raja oli x-akselin suuntainen kohdassa $x=101$. Palokerros loppui kohdassa 101/5003,8, missä se muodosti 90° kulma. Palokerroksen muodostamassa kulmassa 101/5003,5 oli noin 0,25 metrin laajuinen hiililaikku. Samanlainen mutta hieman suurempi hiililaikku

oli ruutujen 101/5002-5003 rajalla ruutujen pohjoisreunassa. Löytöinä palokerroksesta tuli liitupiippujen kappaleita, sulanutta lasia ja yksi reiällisen pronssilevyn kappale.

Yhdeksännessä kerroksessa palokerroksesta löytyi pääasiassa tiiliä, tiilimurskaa ja hiilensekaista likamaata (tasokartta taso 9, kartta 4). Löytöjä oli vähän ja lähinnä nauvoja, piippuja ja sulanutta lasia.

Tutkimusalueelle tehtiin vielä yksi laajennus, koska tutkimusalueen laajuus oli tällä hetkellä vain vajaat kolme neliometriä. Laajennuksen avulla pyrittiin saamaan lisätietoa palokerroksen syvyydestä, laajuudesta ja siinä mahdollisesti olevista rakennuksen jäännöksistä. Kahden neliömetrin laajuinen kaivausalue aukaistiin kohtaan 102-103/5000. Kaivausalue oli ojaan nähden kulmittain ja tämä kaivausalue 3 käsitellään jäljempänä.

Ojasta tuli kymmenennessä kerroksessa esille hyvin maatuneen hirsisalvoksen jäänteet kaivausalueen itäpäästä kohdasta 101,25/5003,75 (tasokartta taso 10, kartta 5). Salvoksen yläpinnan korkeus oli $z=4,90$ metriä. Kaivausalueella oli tiiliä, tiilimurskaa ja kiviä. Etenkin kaivausalueen länsipäässä ruudussa 101/5001 oli hiilen mustaksi värjäämää likamaata, muuten alueella oli tummaa hiilensekaista likamaata.

Seuraavassa 11. kerroksessa jatkettiin kiviä, tiilimurskaa ja hiiliä sisältävän likamaan kaivamista, jolloin ruudusta 101/5001 tuli esille ojan suuntainen palamaton puu (tasokartta taso 11, kartta 5). Edellisessä kerroksessa ilmestynyt salvos jätettiin tasoon kymmenen. Löytöjä oli vähän, jonkin verran lasia, nauvoja ja ruudusta 101/5001 lasitetun keramiikan kappaleita.

Kaivauskerroksessa 12 paljastui koko ojan pituinen hyvin säilynyt hirsi, joka päättyi ruudussa 101/5003 salvokseen (tasokartta taso 12, kartta 6). Tasoon kymmenen jätetty maatunut yli osa, 0,6 metrin korkeudelta, salvoksesta kaivettiin pois. Hirren yläpinnan korkeus oli $z=4,22-4,36$ metriä. Hirren Jääkärikadun puolella maaperä oli puhdasta, luonnollisesti kerrostunutta hiesua. Löytöinä tuli esille lasin ja liitupiipun kappaleita sekä muutamia nauvoja.

Kaivamista jatkettiin tasoon 12,5, jolloin ruuduista 101,30-,50/5001-5003 paljastui hiiltyneitä lautoja hirren ja profiilin välisestä likamaasta. Puiden korkeus oli $z=4,15-4,26$ metriä (tasokartta taso 12,5, kartta 6).

Hirren pohjoispuolelta saatiin seuraavassa kerroksessa esille lisää hiiltyneitä lauttoja ja muita puuta (tasokartta taso 14, kartta 6). Osa laudoista ja puista oli kaivausalueen suuntaisia kun taas osa poikittain ojaa vasten. Puiden ympärillä oli tummaa likamaata. Hirren ja salvoksen eteläpuolelta

poistettiin lapiolla puhdas kerrostunut hiesu, jolloin saatiin esille toinen hirsikerta edellisen alapuolelta. Alemman ja samalla perushirren alla ei havaittu minkäänlaista perustusta tai peruskiviä, vaikka hirren alapinnasta kaivettiin vielä 0,2 metriä alaspäin. Vaikuttaakin siltä, että hirret oli asetettu tasoitetulle hiesulle.

Ruudussa 101/5003 oli profiilista ojaan ulottuvassa salvoksessa säilynyt päällekkäin kolme hirsikertaa, joista etenkin päällimmäinen hirsi oli pahoin maatonut. Kaikki hirret oli veistetty kulmikkaiksi, sivuiltaan tasaisiksi ja päät oli katkaistu suorakulmaisiksi. Salvos pystyttiin tunnistamaan jyrkkänokaksi, jossa salvoksen leikkauspinnat muodostavat suoran kulman. Ojan suuntaisen perushirren alapinta oli 3,85 metriä mpy ja profiilista ulos työntyvän 3,76 metriä mpy. Ojassa olevan perushirren paksuus oli 0,3-0,34 metriä ja leveys 0,13 metriä. Salvosleikkauksen leveys oli 16 senttiä ja syvyys 7 senttiä.

Kaivausalueelta dokumentoitiin profiili linjassa 102/5001,25 – 5004 (profiilikartta, kartta 7). Alueelta poistetun noin 0,5 metriä paksun sekoittuneen likamaakerroksen alapuolella oli lohkarista ja pienemmistä kivistä koostunut rakennuksen peruskiveys. Peruskiveyksen alapuolella oli palokerros, joka koostui selvästä hiilinauhasta. Hiilinauha oli noin 0,15 metriä paksun hiesukerroksen yläosassa ja hiesun alapuolella oli toinen hiilinauha, joka voi olla peräisin samasta tai aikaisemmasta tulipalosta.

Palokerrosten alapuolella oli 10-15 sentin paksuinen hiekkakerros, joka on mahdollisesti ollut täytemaakerros samoin kuin hiekan alla ollut tumma, kivien-, tiilen- ja tiilimurskansekainen likamaakerros. Kerros oli paksuimmillaan alueen länsipäässä $y=5003$ missä se oli noin 0,8 metriä paksu. Toisessa päässä kaivausaluetta likamaakerroksen paksuus oli noin 0,2 metriä. Likamaan alareunassa oli komas hiilikerros. Kaivausalueen länsireunassa $y=5003,75-5004$ oli puhdas, yli metrin paksuinen, kerrostunut hiesukerros.

Kaivausalueen itäreunassa $y=5001,3$ oli tumman likamaa- ja hiilikerroksen alapuolella noin 0,4 metriä paksu vaalean ruskea likamaakerros, joka ohueni kaivannon itäpäähän. Tämä kerros peitti kaivannon pohjalla sijainneen hirsirakennuksen jäänteet. Rakennus oli aikoinaan pystytetty puhtaalle hiesukerrokselle.

Kahden neliömetrin kokoinen tutkimusalueen laajennus, 102-104/5000, kaivettiin ajan puutteen vuoksi erittäin kiireellisesti ja pääasiassa lapiolla. Ruuduissa oli jäljellä sekoittunutta likamaata noin 0,2 metriä paksu kerros. Sekoittuneen kerroksen alla oli noin viiden sentin paksuisia

hiekkakerroksia, joiden alta tuli esille vielä yksi sekoittunut likamaakerros. Ensimmäisessä tasossa paljastui ruudun 103/5000 pohjoisosasta hiilen-, laastin- ja tiilensekainen palokerros. Ruudussa 102/5000 oli vielä ylempää sekoittunutta likamaata. Ruudussa 102/5000 oli myös puuta. Kummastakin ruudusta tuli löytöinä runsaasti sulanutta lasia, liitupiippujen katkelmia ja luita.

Laastinsekainen kerros oli noin kymmenen sentin paksuinen ja sen alapuolelta paljastui ruutujen keskikohdalta hiiltyneitä puita. Puut olivat pääasiassa kaivausalueeseen nähden poikittain 90° kulmassa. Ruudun 103/5000 länsireunassa oli yksi kaivausalueen suuntainen puu ja pohjoisosassa puulastujensekaista likamaata. Puiden alapuolella oli vaalea hiekkakerros. Ruudun 102/5000 länsiprofiilissa oli yksi halkaisijaltaan 0,3 metrinen kivi.

Lautajäänteiden alapuolella, kerroksessa neljä, oli pääasiassa hiilensekaista tummaa likamaata. Ruudun 103/5000 pohjoisosassa laastinsekaista likamaata. Muualla kaivausalueella oli tummaa likamaata. Ruudun 102/5000 länsiprofiilista edellisessä kerroksessa paljastunut kivi oli kooltaan ainakin 0,5 metrinen ja suurin osa siitä jäi profiiliin. Ruudun 102/5000 eteläosassa oli muutama hiililaikku.

Viidennessä kaivauskerroksessa tuli esille halkaisijaltaan 0,3 metrinen kivi kaivausalueen keskeltä. Kiven molemmin puolin oli pienemmät kivet, joiden halkaisijat olivat 0,2 metriä. Kaikki kolme kiveä sijaitsivat linjassa $x=103$. Muuten ruudussa 103/5000 oli voimakas hiilensekainen palokerros samoin kuin ruudun 102/5000 eteläreunassa. Kaivausalueen pohjoisreuna, 103,75-104/5000, oli puhdasta hiesua.

Kuudennessä kerroksessa saatiin esille kaivausalueen poikki ulottuva hirsi linjalta $x=103,75$ (tasokartta taso 6, kartta 8). Hirren pohjoispuolella kuopan profiilia vasten jatkui puhtas hiesu. Hirren eteläpuolella oli laastinsekainen likamaakerros, josta saatiin talteen palamatonta lasia ja keramiikkaa. Tiili- ja laastikerros sijaitsi pääasiassa ruudussa 103/5000 ja ruudussa 102/5000 oli tummaa likamaata ja kaivausalueen eteläreunassa kaksi tummaa hiililaikku.

Seitsemännessä kerroksessa paljastui hirren eteläpuolelta, ruuduista 102,5-103/5000, tiiliä ja tiilimurskaa laastinsekaisesta likamaasta (tasokartta taso 7, kartta 9). Kaivausalueen eteläosassa tumma likamaan muuttui vaaleammaksi. Ruudussa 103/5000 jatkui tiilimurskan- ja laastinsekainen likamaa.

Tiilimurskan ja likamaan poiston jälkeen tuli esille ruudusta 103/5000 kaksi kaivausalueen poikki ulottuvaa pyöreää hirttä, joiden alla oli kaksi kaivausalueen eli y-akselin suuntaista lautaa

(tasokartta taso 8, kartta 10). Hirret olivat halkaisijaltaan kaksikymmentä senttiä leveitä. Laudat olivat 24 senttiä leveitä ja neljä senttiä paksuja. Puutasosta tuli löytöinä männyn kaarnasta veistetty verkon koho, rautaesineitä, keramiikkaa ja jonkin verran lasia.

Kaivausalueen poikki ulottuneiden hirsien ja niiden alla olleiden kahden laudan poiston jälkeen tuli esille lautojen alta yksi saman levyinen ja paksuinen lauta, joka oli myös kaivausalueen suuntainen (tasokartta taso 9, kartta 10). Laudan alla oli tuohilevyjä alueella 102,75-103,20/5000. Kaivausalueen koillisosassa 103,3-103,6/5000 oli kaksi x-akselin suuntaista hirttä, jotka olivat laudan alla. Hirret lienevät toimineet lautalattian ja tuohieristyksen alla niskapuina.

Kaivausalueesta dokumentoitiin eteläsivu (profiilikartta, kartta 11). Profiilissa oli havaittavissa kolme palokerrosta, joista ylin oli lienee syntynyt vuoden 1762 palossa. Tämän kerroksen alapuolella oleva paksu hiilikerros lienee syntynyt isonvihan aikana. Alin palokerros kuulune hirsirakennelman paloon, joka on mahdollisesti tapahtunut 1670-luvulla.

KAIVAUSALUE 2

Keskikadun puolelle tonttia tehdyn neljän neliömetrin kaivausalueen kulmakoordinaatit olivat 119-121/4996-4998. Tutkimusalueen ympärillä oli paikalta puretun rakennuksen perustuksissa käytettyjä betonipaalujen päitä näkyvillä, jotka olivat paljastuneet koneellisen pintamaan poiston yhteydessä. Kaivausalueella oli lasi- ja fajanssiastioiden kappaleita pintamaan seassa.

Ensimmäisessä kaivauskerroksessa tuli esille tummaa likamaata. Ruudun 119/4996 nurkkaprofiilista tuli esille kaivausalueelle ulottuva halkaisijaltaan yli 0,6 metrinen kivi samoin kuin ruudun 120/4996 profiilista.

Toisessa kerroksessa kaivettiin noin kymmenen senttiä syvemmälle, jolloin aikaisemmin paljastuneiden kivien välistä tuli esille hiilen sekaisesta likamaasta y-akselin suuntaisia puita. Ruutujen 119-120/4996 halki ulottui eteläprofiilista kuopan pohjoisprofiiliin hirsi. Y-akselin suuntaisia puita paljastui myös ruuduissa 119-120/4997, missä oli myös tiilien kappaleita. Ruudun 120/4996 puiden alapuolella oli poikittain yksi puu. Molemmista ensimmäisistä kerroksista tuli löytöinä paljon kalojen suomuja, nikamia ja kidusluita, muiden eläinten luita, fajanssiastioiden kappaleita, nautoja ja lasipulloja sekä lasin kappaleita. Ruudusta 119/4997 löytyi puiden päältä

erittäin pahoin korroosioitunut pronssi- tai kupariesine, josta ei konservoinnin yhteydessä saatu selvää mikä se oli ollut.

Tutkimusalueen pohjoisosan keskeltä paljastui kolmannessa kaivauskerroksessa hiekka-, punamulta- ja likamaakerrosten muodostuma, joka rajautui alueelle 120/4996,75-4997,5 (tasokartta taso 3, kartta 12). Kerrokset olivat noin yhden sentin paksuisia ja koko muodostuman paksuus oli noin kymmenen senttiä. Muodostuma rajautui molemmin puolin kaivausalueen halki ulottuneisiin ja jo edellisissä kaivauskerroksessa paljastuneisiin hirsiiin. Muuten alueella oli tummaa likamaata ja muutamia puita pisti esille ruudun 120/4996 pohjoisprofiilista. Kolmannessa kaivauskerroksessa poistettiin ruutujen 119-120/4996 profiileista ulos työntyneet kivilohkareet. Ruudusta 119/4996 paljastui kaksi, halkaisijaltaan 0,3 ja 0,5 metristä kiveä poistetun lohkareen alta.

Neljännessä kaivauskerroksessa poistettiin ruutujen 119-120/4996 poikki ulottuneet hirret, joita oli kolme kerrosta päällekkäin (tasokartta taso 4, kartta 13). Kyseiset hirret muodostivat seinärakenteen osan. Ruutujen 119/4996-4997 pohjoisreunasta tuli esille kaivausalueen halki ulottunut Keskikadun suuntainen hirsi. Hirren eteläpuolelta paljastui ruudusta 119/4997 hiiltynyttä puuta miltei puolen neliömetrin laajuiselta alueelta. Hiiltyneen puun eteläpuolella, aivan ruudun eteläreunassa, oli vaaleanruskeaa hiekkaa. Ruudussa 120/4997 oli hiilen sekainen puunsilppukerros, jonka alta pilkoitti x-akselin suuntainen hirsi. Muuten kaivausaluetta peitti hiilensekainen likamaakerros.

Viidennessä kaivauskerroksessa paljastettiin ruutujen 119/4996-4997 pohjoisosan poikki profiilista profiiliin ulottunut hirsi, joka oli noin 0,25 metriä leveä (tasokartta taso 5, kartta 14, kuva 5). Hirren eteläpuolella oli noin 0,3 metriä leveä tumman likamaan alue. Samaisten ruutujen 119/4996-4997 eteläreunasta paljastui toinen 0,25 metriä leveä ja y-akselin suuntainen hirsi. Hirsien välisessä likamaassa havaittiin molempia hirsiiä vasten halkaisijaltaan noin kahdeksan sentin laajuiset paalun reiät. Ruuduista 120/4996-4997 tuli esille hirsilattia, jossa hirret olivat x-akselin suuntaiset. Aivan ruudun 120/4996 länsiprofiilista työntyi esille y-akselin suuntaisia hirsiiä. Ruudun 120/4997 keskellä olevassa lattiahirressä oli halkaisijaltaan noin 8 sentin laajuinen paalunreikä. Lattiakerroksesta saatiin löytöinä talteen pääasiassa luita.

Kuudennessä kerroksessa lattialankut poistettiin (tasokartta taso 6, kartta 15). Lankut olivat haljispuolikkaita, joiden halkaistu, tasainen puoli oli ylöspäin. Lattiapuiden alla oli yksi y-akselin suuntainen niskapuu, jonka kohdalla lattialankkuihin oli veistetty kolot. Lattian ja poistettujen

seinähirsien alta paljastui likamaalla täytetty kuoppa, jonka pohja oli noin 0,4 metriä lattialankkuja syvemmällä. Kuopassa oli yksi x-akselin suuntainen hirsi aivan ruutujen 120/4996-4997 välissä. Ruudussa 119/4996 oli yksi halkaisijaltaan 0,1 metrinen puupaalu pystyssä edellisessä kerroksessa esillä olleen hirren kohdalla.

Profiilipiirroksista 121/4996-4997 ja 119-121/4998 (kartat 16 ja 17) selviää hyvin tasokaivauksessa havaitut kaksi rakennusvaihetta. Alueella oli poistetun pintamaan alla tumman ruskeaa, hiekkansekaista likamaata, jonka alapuolella oli ruskeaa, orgaanisen jätteen sekoittamaa likamaata. Nämä kerrokset olivat täyttäneet ensimmäisen havaitun hirsiseinäisen rakennuksen, josta havaittiin osa hirsiseinää. Seinä näkyi profiilissa kohdassa 121/4996,6 kolmena päällekkäin olevana hirtenä. Rakennukseen liittyvät ne hiiltyneet puut, jotka olivat esillä kaivausalueen eteläosassa tasossa 4.

Rakennuksen alapuolisessa kerroksessa oli haljispuolikkaista valmistettu lankkulattia, joka liittyi viidennessä kerroksessa esille tulleeseen rakennukseen. Rakennuksen seinänperushirsi oli näkyvä profiilissa 199,8-120/4998. Hirren alapuolella näkyvä kivi lienee nurkkakivi tai se on osa harvaa peruskiveystä. Tämän rakennuksen eteläpuolella havaittu toinen perushirsi oli niin pahoin maatonut, että se pystytettiin havaitsemaan profiilissa vain epäselvänä, maatonutena puuna, joka oli kohdassa 119-119,35/4998.

ALUSTAVIA TULKINTOJA RUKOUSHUONEEN TONTIN KAIVAUKSISTA

Pääkaivausalueelta löytyi ainakin kolme varmaa rakennusvaihetta. Näistä nuorin ajoittunee vuoden 1762 palon jälkeiseen aikaan, toiseksi nuorin isonvihan jälkeiseen vaiheeseen ja vanhin 1600-luvulle.

Vanhinta rakennusvaihetta edustaa jyrkkänokkasalvoksellinen rakennus, joka oli pystytetty suoraan maanpinnan päälle ilman minkäänlaista perustusta (kuva 3). Rakennuksen pituutta ei saatu selville, mutta sen leveys oli noin kaksi ja puoli metriä ja siinä oli lautalattia (kuva 4). Lattiatasossa havaitut tuohet ovat osoitus lattiaeristyksestä. Seinät oli tehty sivulta tasaisiksi veistetyistä hirsistä. Kattorakenteesta voi sanoa tässä vaiheessa sen, että kattoa tukeneet hirret olivat pyöreitä. Rakennuksen sisältä löytyi pääasiassa keramiikkaa, rautaesineistöä ja yksi kaarnainen verkon koho. Rakennus ajoittunee 1600-luvulle ja se lienee tuhoutunut 1670-luvun tulipaloissa.

Vanhimman löytökerroksen ja isonvihan jälkeen pystytetyn rakennuksen löytökerrosten välissä oli merkkejä kahdesta pahoin maatuneesta lautalattiasta. Vaikuttaakin siltä, että paikalla olisi ollut rakennus/rakennuksia ennen isoavihaa. Etenkin kaivausalueen luoteispäässä ja keskivaiheilla havaitut pahoin maatuneet lautalattian jäänteet viittaavat tähän. Nuoremmat rakennusvaiheet olivat tuhonneet tämän vaiheen jäänteet erittäin pahoin minkä takia tässä vaiheessa tulkintaan on suhtauduttava varovaisesti. Tämä mahdollinen rakennusvaihe ajoittunee 1600-luvun loppuun tai 1700-luvun alkuun, aikaan ennen isoavihaa.

Isonvihan aikaisen palon jälkeen tontin länsireunaan pystytettiin noin 10 metriä pitkä rakennus, jossa lienee on ollut useampi huonetera. Rakennuksessa oli, ainakin osittain, kivijalka (kuva 2). Kivijalka lienee ollut koko rakennuksen alla, mutta tämä on epäselvää, koska tutkimusalueella oli nuorempia kaivantoja, jotka olivat tuhonneet löytökerrosta. Kivien vierestä palokerroksessa olleet punamultalaikut osoittanevat sen, että ainakin rakennuksen julkisivu on ollut maalattu. Lattiana oli käytetty laattaa, mikä selvisi muutamista säilyneistä lattiakohdista. Muuta rakennuksesta ei tässä vaiheessa voi esittää, kuin että se lienee tuhoutunut vuoden 1762 palossa.

Tulipalon jälkeen paikalle rakennettiin hieman edellisestä itään päin uudisrakennus, joka oli ainakin yhtä pitkä jollei pitempikin kuin aikaisempi rakennus. Rakennuksen kivijalka oli koottu osittain halkaisijaltaan 0,5-0,8 metrisistä kivistä (kuva 2).

Oulussa 1. elokuuta 2001

Timo Ylimaunu

Maakuntamuseo

Torikatu

Välikatu

Kivikellari
1800-luvulta?

Keskikatu

Koejoja 2

Keskikatu 13 -
tontti

Kaiv. alue 2

Rakennus 1

Kellari

Kaiv. alue 3

Rukoushuoneen
tontti

Koejoja 1

Rakennus 2

Kaiv. alue 1

Rauhankatu

Jääkärintie

N

0

50

metriä

TORNIO
Rukoushuone
Timo Ylimaunu 1999

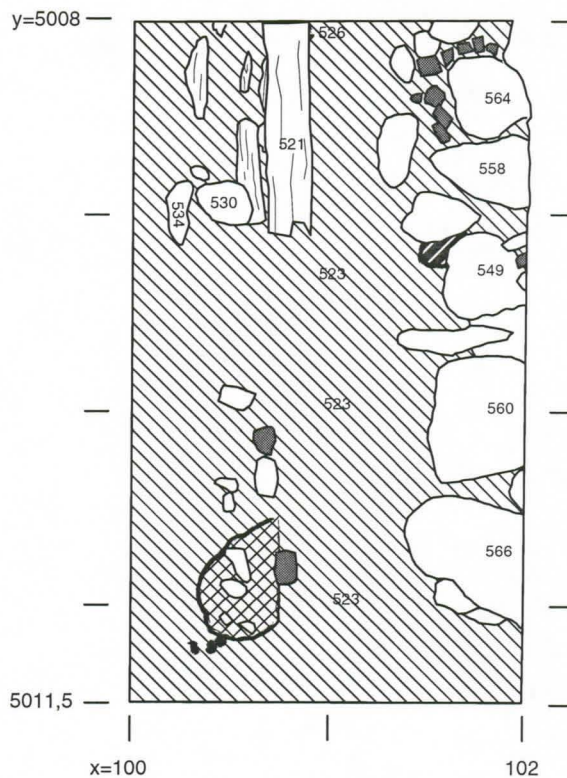
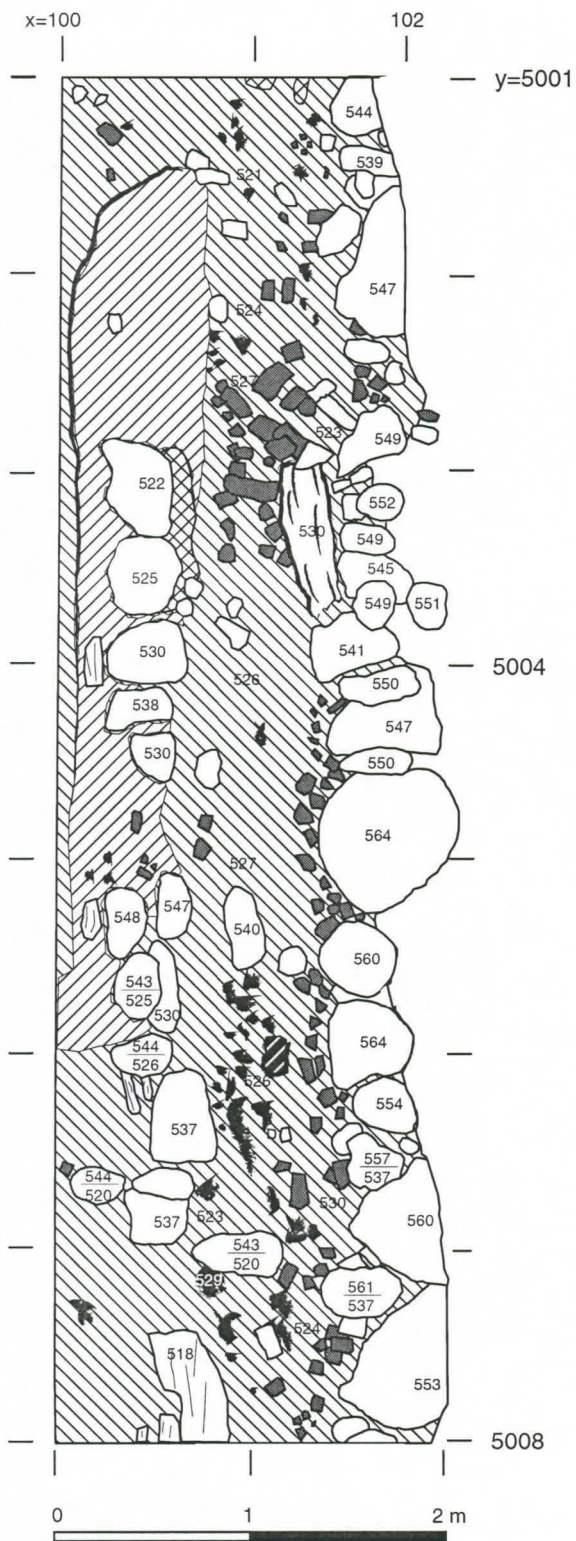
Yleiskartta
Rukoushuoneen ja
Keskikatu 13 -tontit

MITTAUSDOKUMENTOINTI
V.-P. Herva, E. Ojanlatva,
T. Ylimaunu

TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO

KESKIKATU 22
95400 TORNIO
P. 016-43211

Kartta 1

- tumma likamaa
- hiilensekainen likamaa
- tiilimurskaa
- tiilensekainen palanut likamaa
- nokinen likamaa
- hiili
- tiili
- kivi
- hiiltynyt puu

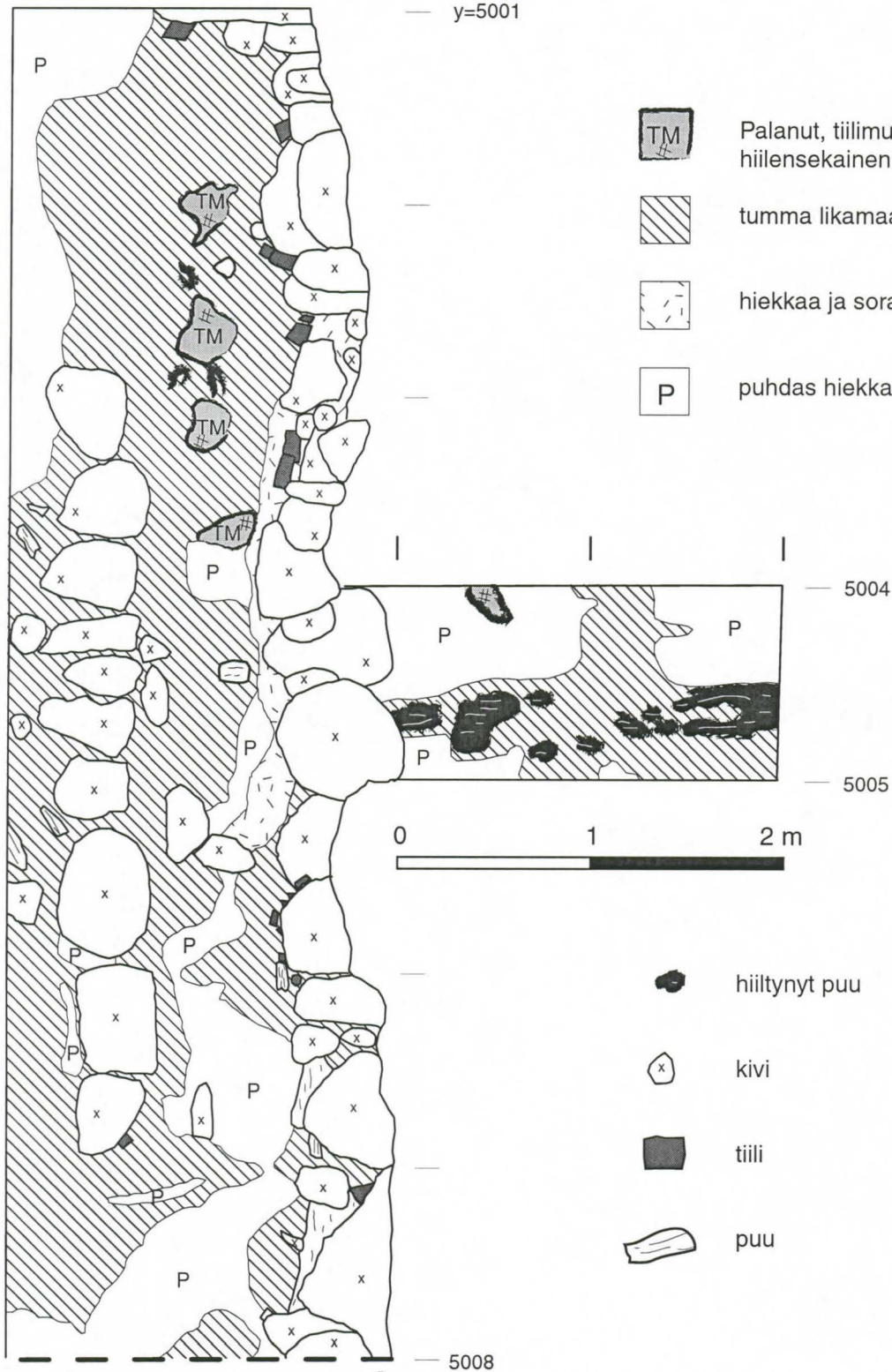
 puu

<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Tasokartta Kaivausalue 1, taso 6</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI K. Arminen T. Ylimaunu</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p>	<p>Kartta 2</p>

x=100

102

y=5001

Palanut, tiilimurskan- ja hiilensekainen likamaa

tumma likamaa

hiekkaa ja soraa

puhdas hiekka

5004

5005

0 1 2 m

hiiltynyt puu

kivi

tiili

puu

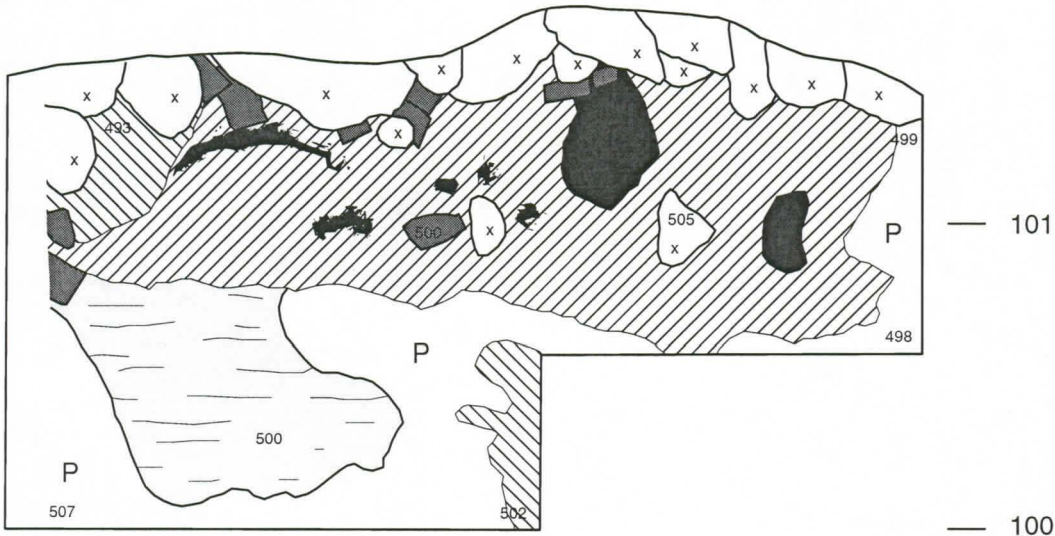
5008

<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Tasokartta Kaivausalue 1, taso 7</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI E. Ojanlatva T. Ylimaunu</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO</p> <p>KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p> <p>Kartta 3</p>	

— x=102

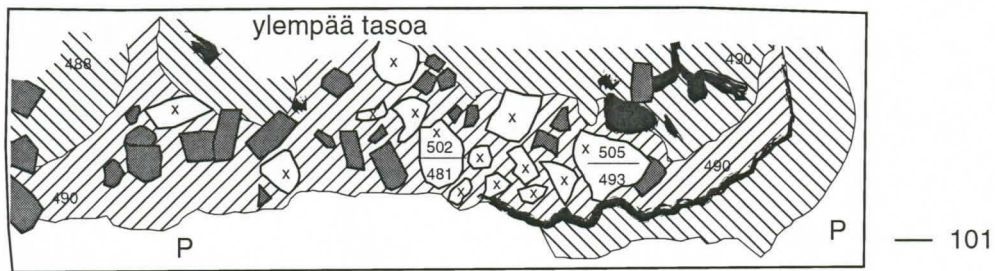
Taso 8

y=5001

5004

Taso 9

0 0,5 1 m

P puhdas hiekka

likamaa

hiili

paloerros

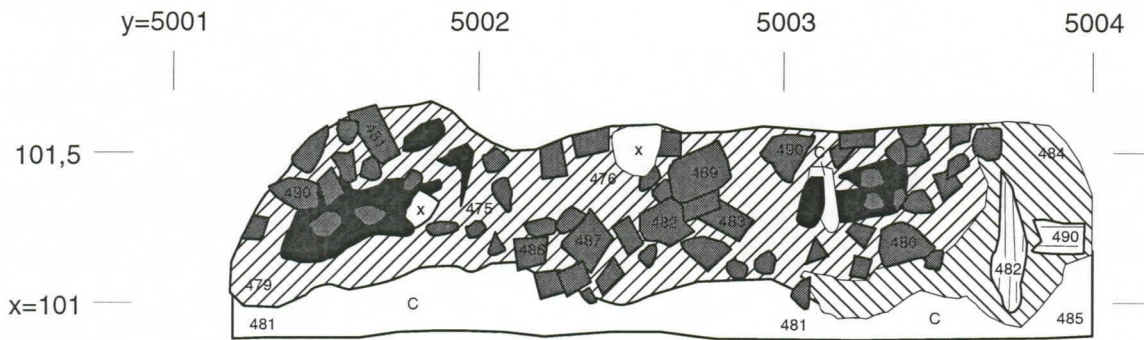
kivi

pahoin maatonut puu

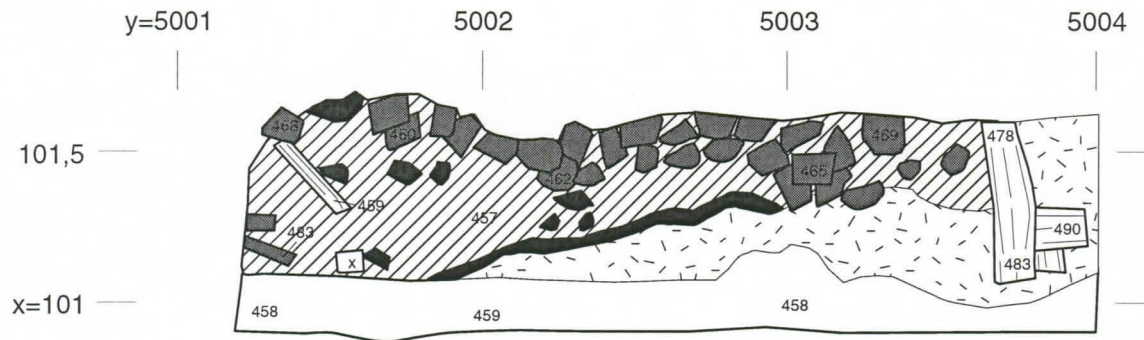
tiili

<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Tasokartta Kaivausalue 1, tasot 8 ja 9</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI E. Ojanlatva T. Ylimaunu</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO</p> <p>KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p> <p>Kartta 4</p>	

Taso 10

Taso 11

vaaleanruskea likamaa

hiili

palokerros

kivi

oranssinharmaa hiekka ja likamaa

tiili

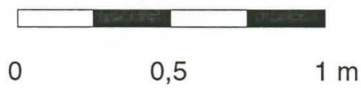
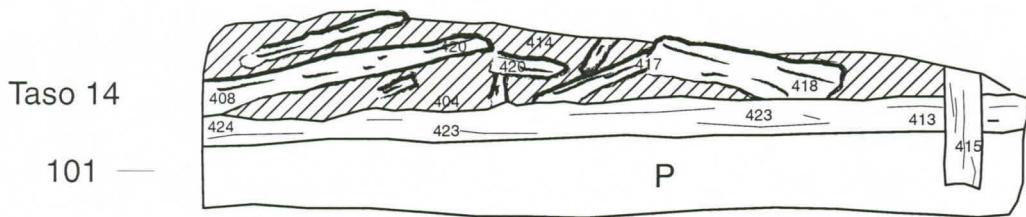
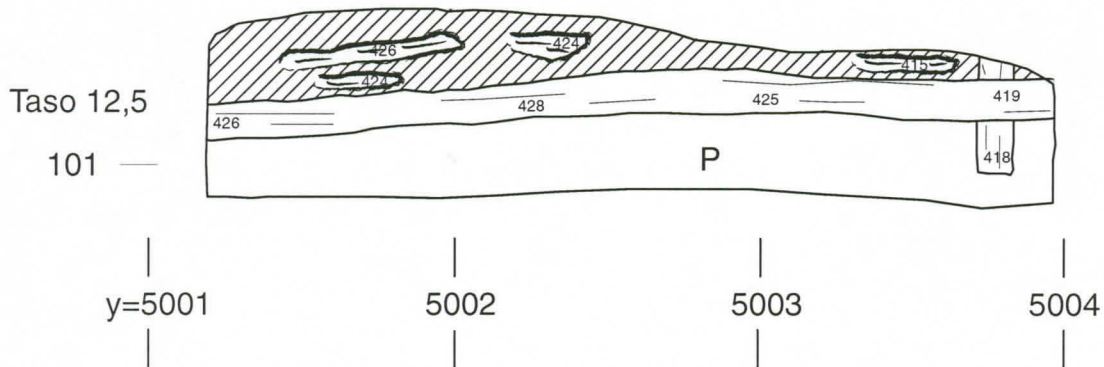
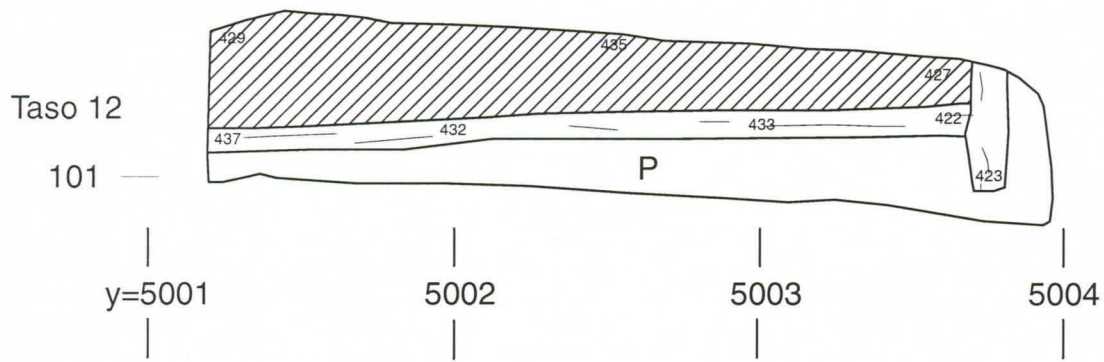
puhdas oranssinharmaa hiekka

puu

<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Tasokartta Kaivausalue 1, tasot 10 ja 11</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI E. Ojanlatva</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO</p>	<p>Keskikatu 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p> <p>Kartta 5</p>

x=102 —

puu

palokerros, tiilimurskan- ja puuroskansekainen likamaa

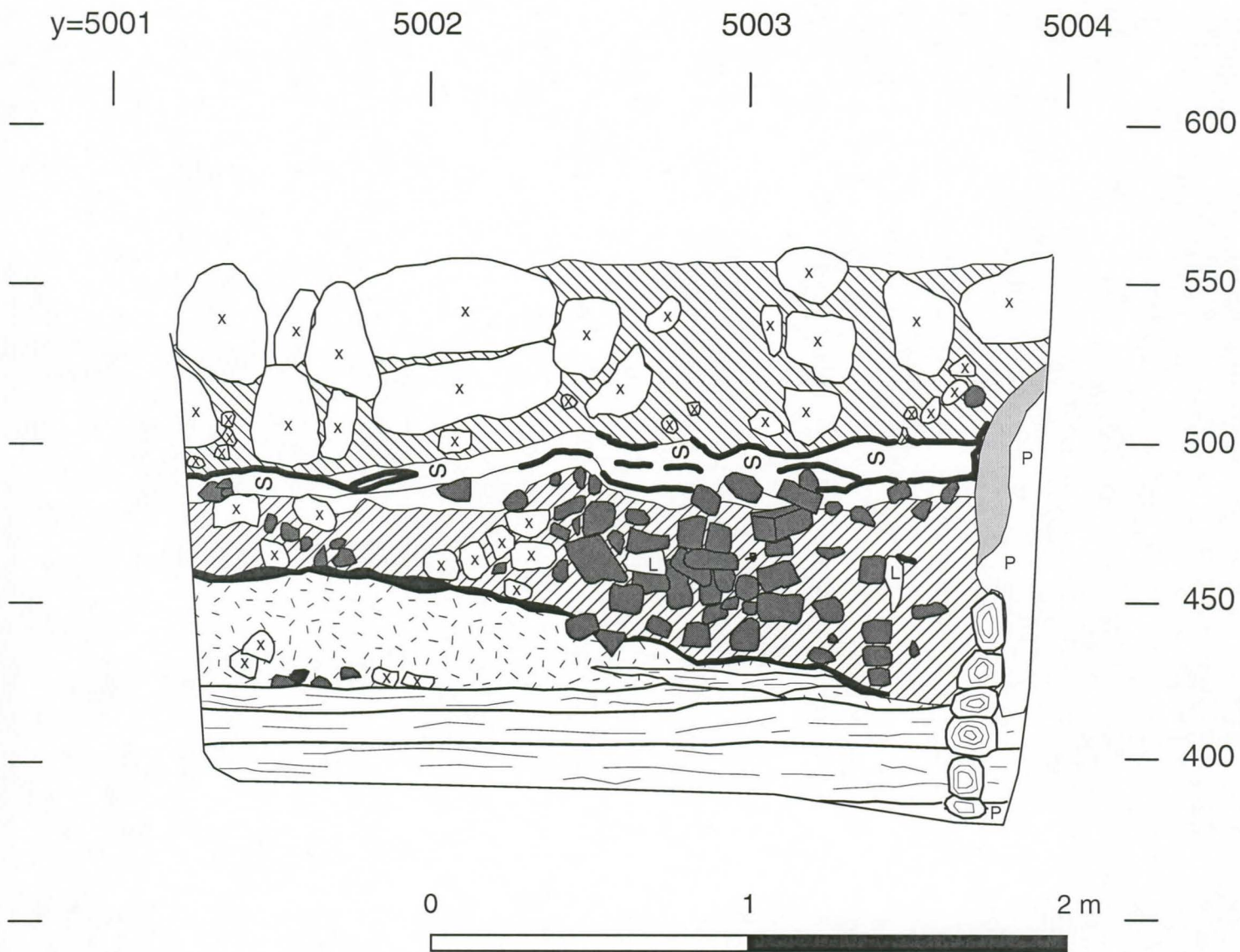

hiiltynyt puu

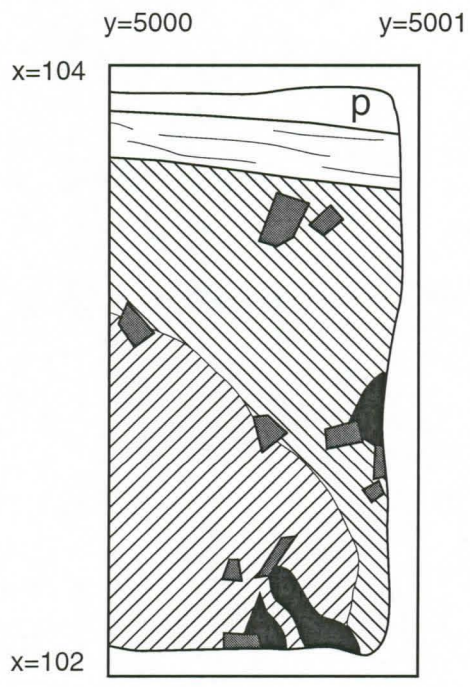
puhdas hiesu

TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999	Tasokartta Kaivausalue 1, tasot 12-14	
MITTAUSDOKUMENTOINTI	TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO	
E. Ojanlatva T. Ylimaunu	KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211	Kartta 6

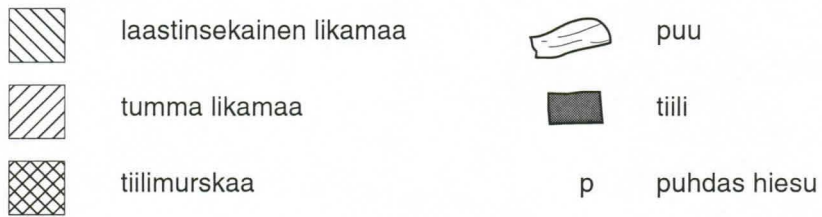
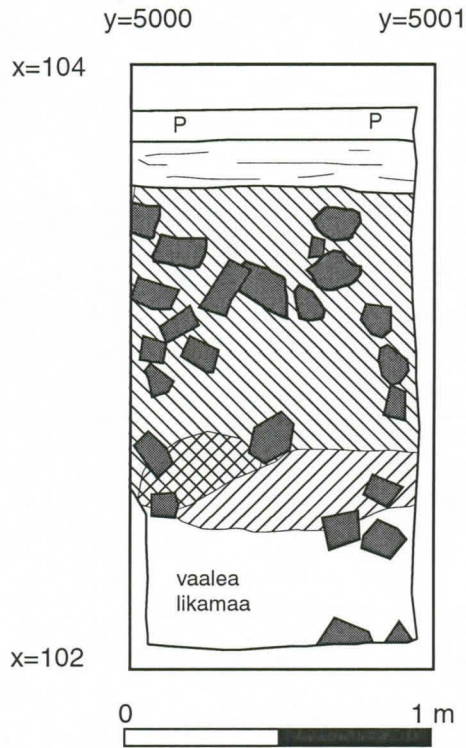
	tiili		tumma, sekoittunut likamaa
	puu		palokerros
	hiili		vaalean ruskea hiekka, täytemaa
	savinen hiekka		vaalea, harmaan ruskea hiekka
	puhdas hiekka		ruskea likamaa, puusilppua ja turvetta
	laasti		kivi

TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999	Profiilikartta Kaivausalue 1, 102/5001-5004	
	MITTAUSDOKUMENTOINTI E. Ojanlatva T. Ylimaunu	TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211

- laastinsekainen likamaa
- tumma likamaa
- hiililaikku
- puu
- tiili
- puhdas hiesu

TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999	Tasokartta Kaivausalue 3, taso 6	
MITTAUSDOKUMENTOINTI E. Ojanlatva T. Ylimaunu	TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO	
	KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211	Kartta 8

<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Tasokartta Kaivausalue 3, taso 7</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI E. Ojanlatva T. Ylimaunu</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO</p> <p>KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p>	<p>Kartta 9</p>

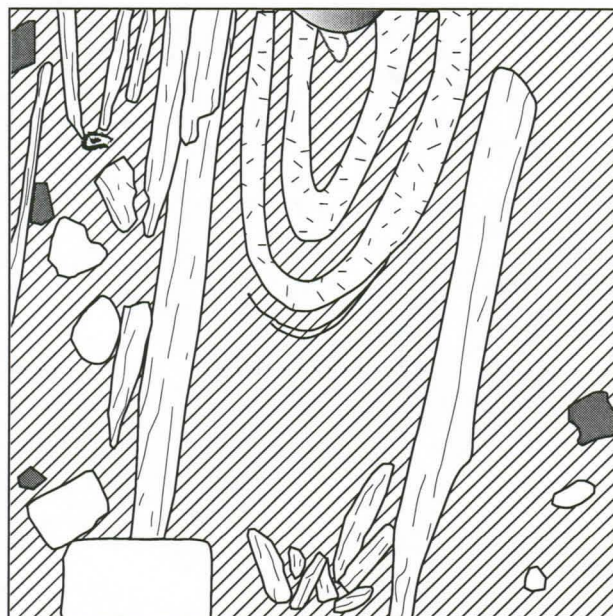
y=4996

y=4998

x=121

x=119

0 2 m

peltiämpäri

tumma likamaa

puu

tiili

hiiltynyt puu

kivi

hiekk-, likamaa- ja punamultakerroksia

TORNIO
Rukoushuone
Timo Ylimaunu 1999

Tasokartta
Kaivausalue 2, taso 3

MITTAUSDOKUMENTOINTI

E. Ojanlatva
T. Ylimaunu

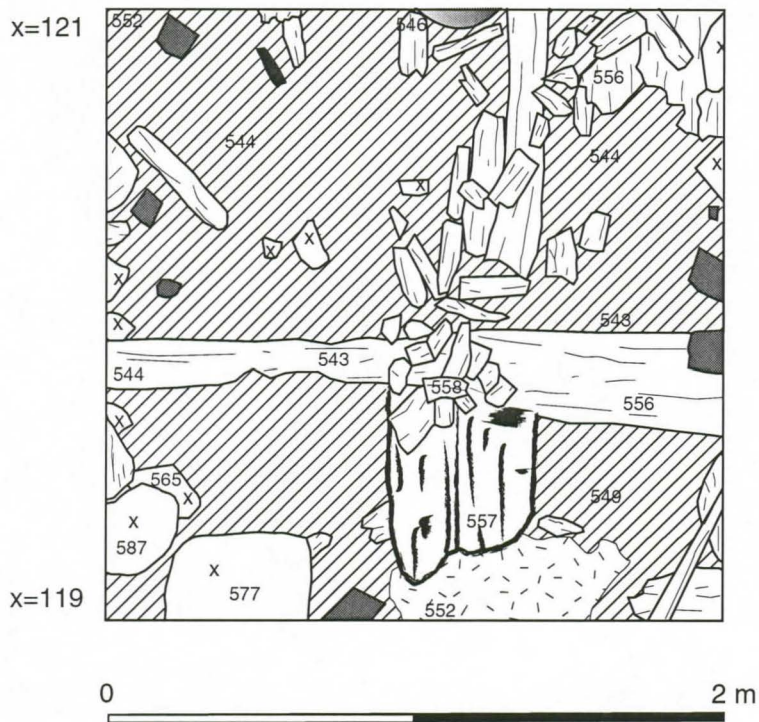
TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO

KESKIKATU 22
95400 TORNIO
P. 016-43211

Kartta 12

y=4996

y=4998

	peltiämpäri		hiilensekainen,
tumma likamaa
	puu		tiili
	hiiltynyt hirsi		kivi
	vaalean ruskeaa hiekkaa		

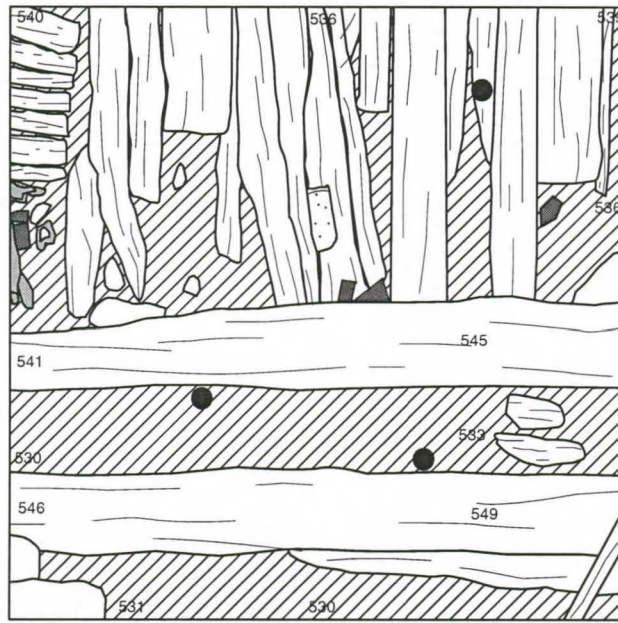
TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999	Tasokartta Kaivausalue 2, taso 4	
MITTAUSDOKUMENTOINTI K. Arminen T. Ylimaunu	TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO	Kartta 13
	KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211	

y=4996

y=4998

x=121

x=119

0 2 m

puu

paalun reikä

kivi

tuohi

tiili

tumma likamaa

palamaton luu

TORNIO
Rukoushuone
Timo Ylimaunu 1999

Tasokartta
Kaivausalue 2, taso 5

MITTAUSDOKUMENTOINTI

TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO

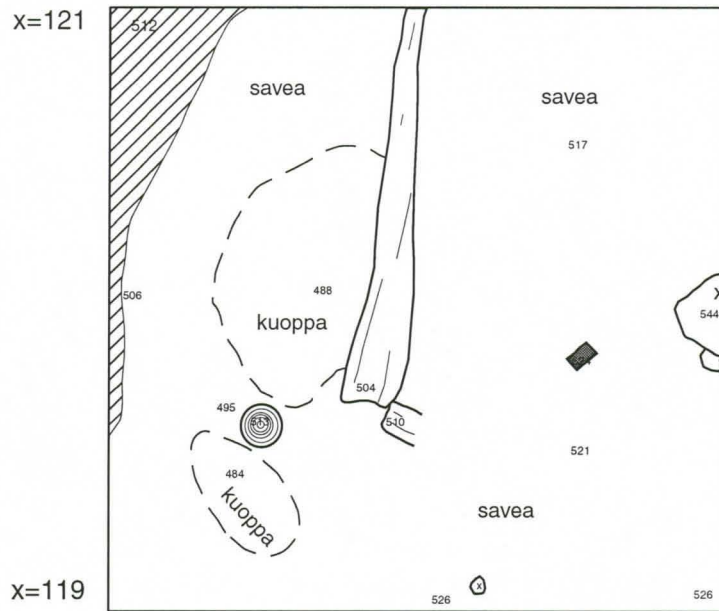
S. Järvensivu
T. Ylimaunu

KESKIKATU 22
95400 TORNIO
P. 016-43211

Kartta 14

y=4996

y=4998

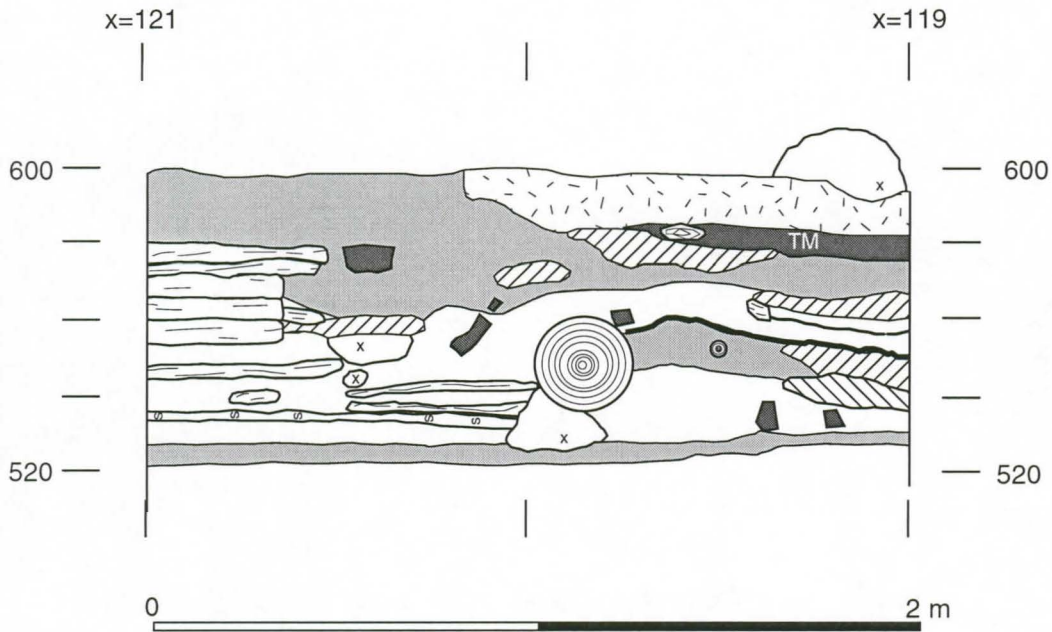

0 2 m

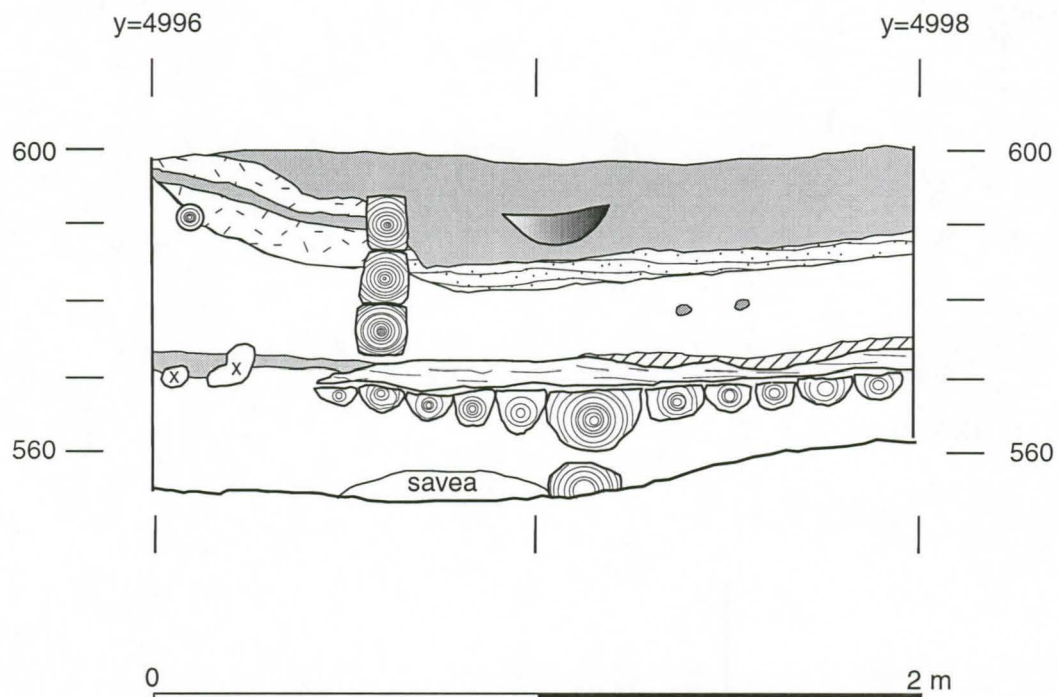
- tumma likamaa
- tiili
- puu
- kivi

TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999	Tasokartta Kaivausalue 2, taso 6	
MITTAUSDOKUMENTOINTI S. Järvensivu T. Ylimaunu	TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO	
	KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211	Kartta 15

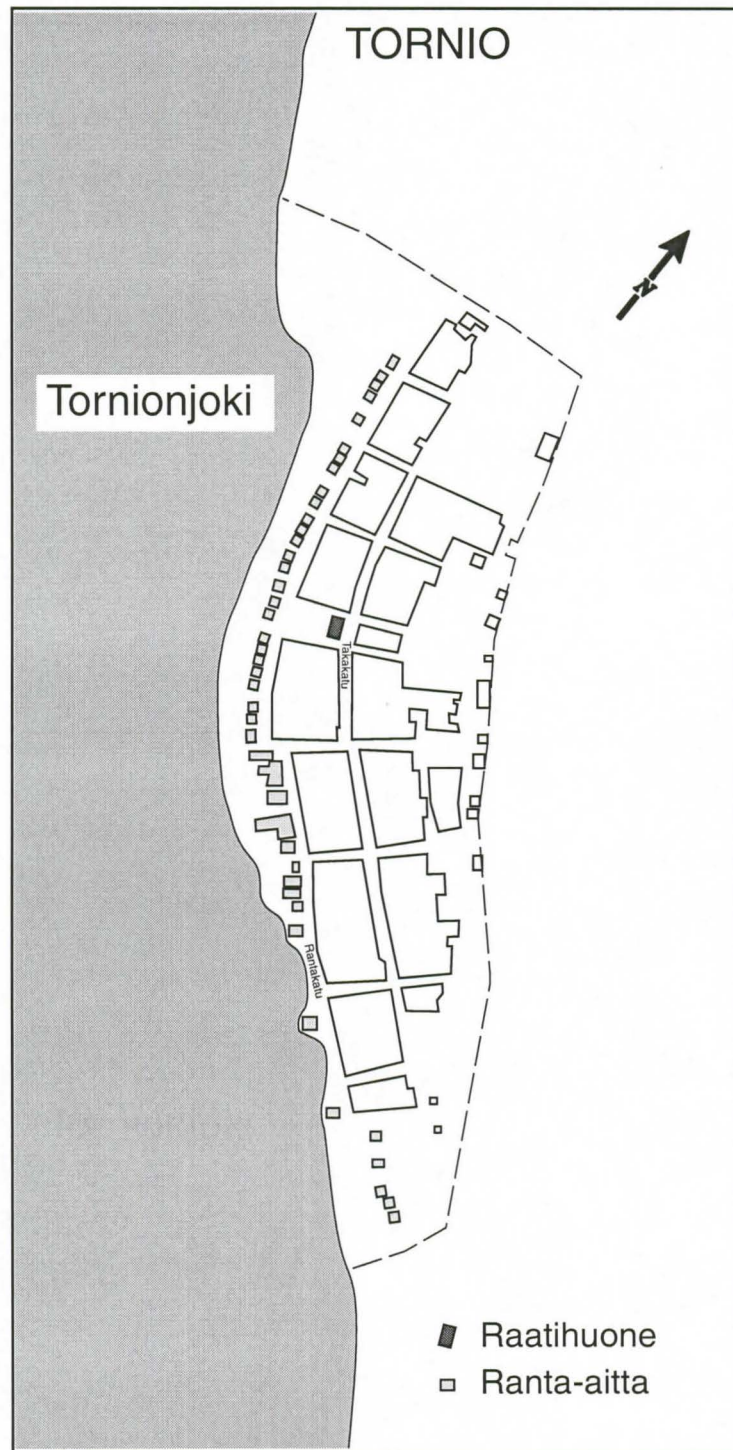
	tiili		lahonnutta puuta
	puu		vaaleaa hiekkaa ja savea
	hiili		harmaa hiekka, täytemaa
	savinen hiekka		vaalean ruskeaa likamaa
	kivi		tumman ruskeaa likamaa
	vaalean ruskeaa likamaa		

<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Profiilikartta Kaivausalue 2, 119-121/4998</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI S. Järvensivu T. Ylimaunu</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p>	<p>Kartta116</p>

- peltiämpäri
- puu
- laastia
- kivi
- vaaleaa hiekkaa ja savea
- harmaa hiekka
- ruskea likamaa
- likaista, puun- ja laastin sekaista harmaanruskeaa hiekkaa
- harmaa likamaakerros, jossa likamaa- ja punamultajuovia

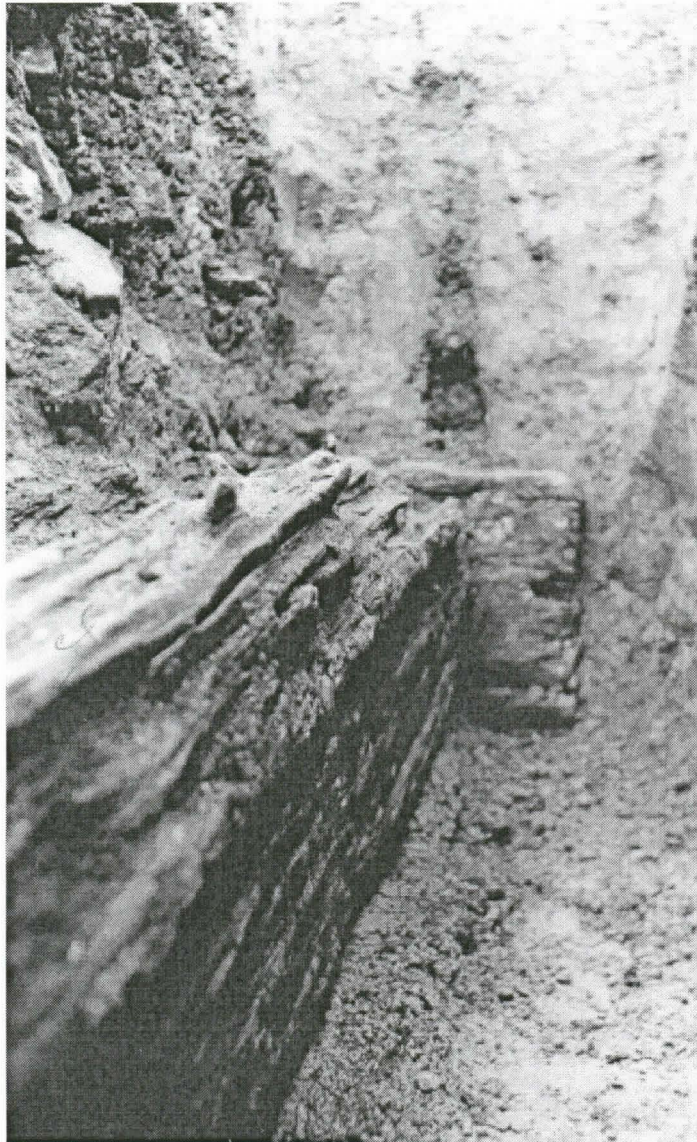
<p>TORNIO Rukoushuone Timo Ylimaunu 1999</p>	<p>Profiilikartta Kaivausalue 2, 121/4996-4998</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI S. Järvensivu T. Ylimaunu</p>	<p>TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEO KESKIKATU 22 95400 TORNIO P. 016-43211</p>	<p>Kartta 17</p>

Kuva 1. Tornio 1600-luvun puolivälissä. Rukoushuoneen tontti sijaitsi jommassa kummassa kaupungin kahdesta eteläisimmästä korttelista. Piirtänyt T. Ylimaunu

Kuva 2.. Pääkaivausalueella näkyy kahden rakennuksen peruskiveys. Vasemmassa reunassa on vuoden 1762 palon jälkeen rakennetun talon peruskiviä ja oikealla isonvihan jälkeen rakennetun rakennuksen kivijalkaa. Kuvan keskellä on hieman hiiltynyttä lattialautaa

Kuva 3. Jyrkkänokkasalvos 1600-luvulla rakennetussa-hirsirakennuksessa. Hirsien alla ei ole kivijalkaa eikä peruskiviä. Hirret on veistetty sivuilta tasaisiksi.

Kuva 4. Lautalattiaa kuvan 2 hirsirakennuksessa. Kuvan yläkulmassa näkyy rakennuksen toista veistettyä hirsiseinää. Lattialautojen päällä on luultavasti kattoa tukeneita kurkihirsiä.

Kuva 5. Hirsirakennuksen haljispuolikaslattiaa kaivausalue 2. Kuvan eturaunassa näkyy valkoisena perushirren ulkosivulla oleva paalun reikä.